

Barcelona descobreix Le Corbusier

La ciutat de Barcelona acull a la vegada dues exposicions diferents amb un comú denominador: Le Corbusier. Al vestíbul de la Universitat Central s'exposa «Le Corbusier i Barcelona»; i a la Fundació Miró i a La Virreina es recupera l'exposició commemorativa del centenari.

Lluís Bonada

Le Corbusier ho va recordar des de París amb aquestes paraules, escrites el 30 d'octubre del 1957. «Va ser el 1928, a conseqüència del concurs convocat per a la realització del palau de la Societat de les Nacions de Ginebra, que se'm va demanar una conferència a la ciutat universitària de Madrid sobre arquitectura. A Madrid vaig rebre un telegrama signat per Josep-Lluís Sert (que jo aleshores no coneixia), en el qual em citava a les 10 de la nit a l'estació de Barcelona, escala del ràpid Madrid-Portbou, perquè anés, tot seguit, a donar-hi una conferència. A l'estació de Barcelona em van rebre cinc o sis xicotets, tots ells de poca alçada però plens de foc i energia. La conferència va ser molt improvisada. L'endemà vam anar a Sitges. Fent camí vaig descobrir una casa moderna que em va intrigar: Gaudí. En tornar, al passeig de Gràcia uns grans immobles van atraure la meua atenció. Més enllà, la Sagrada Família... L'esdeveniment Gaudí feia la seva aparició. Vaig tenir la gosadia d'interessar-m'hi vivament, i vaig descobrir la base emotiva del 1900. Aquell 1900 havia estat l'època en què vaig obrir els ulls a les coses de l'art, per les quals sempre he servat un record tendre. Arquitecte de la *caisse à savons* (les cases la Roche, Garches, villa Savoye), la meua actitud va desorientar els meus amics. ¿Antagonisme del 1900 i de la *caisse à savons*? Aquest conflicte per a mi no existia. Allò que hi havia a Barcelona —Gaudí— era l'obra d'un home d'una força, d'una fe, d'una capacitat tècnica extraordinàries, manifestades durant tota una vida de pedrer —feia treballar les pedres davant seu, sota les seves indicacions sàvies—.

Gaudí és el constructor del 1900, l'home d'ofici, el bastidor de pedra, ferro o maó. El seu propi país li reconeix la seva glòria. Gaudí va ser un gran artista. Solament aquells que impressionen els cors sensibles dels homes perviuen i perviuran. Hauran, però, de sentir-se maltractats, incompresos o acusats pel pecat de viure a la moda durant tota la seva vida. En el moment en què les intencions més elevades dominen, els símbols de l'arquitectura esclaten, triomfant sobre tots els problemes reunits a la línia de foc (estructura, economia, tècnica, utilització), triomfant gràcies a la il·limitada preparació anterior. L'arquitectura és fruit del caràcter, una manifestació de caràcter. Permeteu-me manifestar quant estimo Barcelona, ciutat admirable, ciutat viva, intensa, aquest port obert al passat i a l'esdevenidor».

Barcelona, un any

després del centenari del seu naixement —va néixer el 6 d'octubre del 1920 a La Chaux-de-Fonds, al cantó suís de Neuchâtel—, homenatja l'arquitecte amb dues exposicions que cal veure en tres espais diferents. Des del dia 21 de setembre i fins al 13 de novembre, el Palau de la Virreina i la Fundació Joan Miró exhibeixen l'exposició «L'aventura Le Corbusier 1877-1965», que és la mateixa que l'any passat va fer el Centre Georges Pompidou de París en col·laboració amb la Fundació Le Corbusier. El que s'hi exposa són els documents i dibuixos dels setanta projectes més importants de Le Corbusier, juntament amb una extensa col·lecció de maquetes, així com també per obra plàstica, dibuixos, pintures i escultures.

Però des del dimecres dia 28 de setembre, i fins al 31 d'octubre, la Universitat de Barcelona exhibeix la millor exposició que des de Barcelona es pot fer per homenatjar aquell arquitecte que, junt amb Sert i el GATPAC, es va oferir generosament a treballar per Catalunya en el projecte urbanístic conegut amb el nom del president que el va encarregar, Pla Macià. Es tracta de l'exposició que recorda, fins al més petit detall, tota la relació que Le Cor-

Dalt, Le Corbusier. Baix, Capilla Notre-Dame du Haut, Ronchamp, 1951-53.

Maison La Roche, París, 1924, vista des de rampa de l'estudi corbat.

busier va tenir amb Barcelona, i ha estat fruit d'un treball d'anys, el que va iniciar l'arquitecte Fernando Marzá, primer amb una beca de la Generalitat i finalment amb el suport de la Fundació Caixa de Catalunya, que és l'entitat que ha finançat l'exposició.

Un dels al·licients d'aquesta exposició serà el descobriment dels quadres *Barcelona I* i *Barcelona II*, aquest darrer titulat *Caiguda de Barcelona*, uns olis que Le Corbusier va pintar l'any 39 commogut pel bombardeig que va patir la seva estimada ciutat, en un dels quals va morir un amic seu. Un descobriment no solament per al públic en general, sinó també per a la majoria de la gent interessada en art i fins i tot en Le Corbusier.

El *Barcelona II*, la *Caiguda de Barcelona*, va ser descobert quan la seva propietària, la col·leccionista suïssa Heidi Weber-Haus, el va donar a Madrid, ara fa només un any. Quan des de Barcelona es va conèixer l'existència d'aquest quadre i que la seva propietària podria estar disposada a fer-ne donació, ja va ser massa tard. No es va arribar a temps per fer-li comprendre que, encara que ella pensés en principi que Madrid és lloc ideal perquè l'obra pogués ser vista per tot *le peuple espagnol*, la ciutat que tindria més dret a exhibir-lo permanentment, el lloc que ben segur hauria triat Le Corbusier, hauria estat Barcelona. Evidentment, des del govern central de Madrid no hi va haver cap interès a fer-li aquesta reflexió. El resultat és, doncs, que Barcelona només podrà veure l'oli que va inspirar durant un mes, i això encara gràcies a la generositat del Ministeri de Cultura.

El *Barcelona I* encara serà un descobriment més sorprenent, perquè la seva existència no era coneguda ni per la Fundació Le Corbusier, ja que es tractava de la primera versió i mai no havia estat exhibit. La Fundació Caixa de Catalunya, que dirigeix Daniel Giralt-Miracle, va iniciar una investigació detectivesca per localitzar el quadre, finalment va sortir. Es trobava en mans d'un amic de Le Corbusier. Havia estat un regal de noces de l'artista.

L'exposició *Le Corbusier i Barcelona* recorda els viatges de l'arquitecte a Barcelona, la seva intervenció en el Pla Macià i la seva relació i admiració per Gaudí i la volta catalana, amb maquetes i plans.

La nostàlgia d'un Le Corbusier al servei d'una il·lusionada Catalunya es desprèn d'un altre text de l'artista, extret del seu estudi *La Ville Radieuse*, aparegut el 1935. «La primavera de l'any 1932, Josep Lluís Sert, impulsor del GATPAC a Barcelona, em va facilitar una audiència amb el president Macià. El futur de la República catalana i de l'urbanisme destacaven en l'esperit clarivident del president i de les persones preparades que l'envoltaven. Vaig exposar-li les meves tesis, la meua admiració per Barcelona —l'espai geogràfic obligat d'una capital i esplendor natural conjuminats—. La intensitat d'aquesta ciutat i la joventut d'esperit dels seus governants permetien totes les esperances, era un punt de la terra on els temps moderns van ser acollits. El president va coincidir amb els meus punts de vista. D'altra banda, desinteressats en tot allò que es referís a la qüestió econòmica, vam oferir els nostres serveis al govern català. El president Macià va acceptar i ens posàrem a treballar immediatament. Per començar, allò que em va encomanar va ser exposar els meus punts de vista en una conferència davant les autoritats del govern, de la ciutat, de les cambres de comerç i dels sindicats. La conferència es va celebrar al Saló de Cent de l'ajuntament, una sala gòtica magnífica, coberta de tapisseria, on se celebren els actes cívics més solemnes. Hem elaborat, en col·laboració estreta amb el GATPAC, un pla regulador de Barcelona destinat a guiar el desenvolupament de la ciutat, un pla suficient perquè una legislació eficaç pugui dur-lo a la pràctica».

Però quatre anys després d'escriure aquestes paraules, la caiguda de Barcelona va acabar amb el Pla Macià i amb el que hauria estat la Barcelona de Le Corbusier més enllà del record, les exposicions i les pintures. □

FILMOTECA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

DIMECRES, 28

18.00 h.: LA BANDA ESTA AQUI *Busby Berkeley*, 1943. EUA. V.O.S.E.
20.00 h.: EL DIABLO DIJO NO, *Ernest Lubitsch*, 1943. EUA. V.O.S.E.
22.00 h.: MOUCHETTE, *Robert Bresson*, 1967. França. V.O.S.E.

DIJOUS, 29

18.00 h.: EL DIABLO DIJO NO, *Ernest Lubitsch*, 1943. EUA. V.O.S.E.
20.00 h.: TODA LA BANDA ESTA AQUI *Busby Berkeley*, 1943. EUA. V.O.S.E.
22.00 h.: CUATRO NOCHES DE UN SONADOR, *Robert Bresson*, 1971. França. V.O.S.E.

DIVENDRES, 30

18.00 h.: EL CASTILLO DE DRAGONWYCK, *Joseph L. Mankiewicz*, 1946. EUA. V.O.S.E.
20.00 h.: ELS DINERS, *Robert Bresson*, 1983. França-Suïssa. V.O.S.E.
22.00 h.: SANGRE Y ARENA, *Rouben Mamoulian*, 1941. EUA. V.O.S.E.

DISSABTE, 1

16:00 h.: CHICAGO, *Henry King*, 1938. EUA. V.O.S.E.
18.00 h.: EL HOMBRE ATRAPADO, *Fritz Lang*, 1941. EUA. V.O.S.E.
20.00 h.: AL AZAR DE BALTASAR, *Robert Bresson*, 1966. França. V.O.S.E.
22.00 h.: EL CASTILLO DE DRAGONWYCK, *Joseph L. Mankiewicz*, 1946. EUA. V.O.S.E.

DIUMENGE, 2

12.00 h.: Matinal infantil: TE VEO Y NO TE VEO, *Robert Butler*, 1972. EUA. V.E.
16.00 h.: SANGRE Y ARENA, *Rouben Mamoulian*, 1941. EUA. V.O.S.E.
18.00 h.: ELS DINERS, *Robert Bresson*, França-Suïssa. V.O.S.E.
20.00 h.: CUATRO NOCHES DE UN SONADOR, *Robert Bresson*, 1971. França. V.O.S.E.
22.00 h.: EL HOMBRE ATRAPADO, *Fritz Lang*, 1941. EUA. V.O.S.E.

Travessera de Gràcia, 63.
Telèfon 201 29 06